

על דמותו של הרב צבי יהודה זצ"ל: על דמותו של הרב צבי יהודה זצ"ל: מסיפורי תלמידיו...

על מאורע שהרעיש בזמנו את הישיבה סיפר הרב אריה לוי: הרב צבי יהודה הזמין את הרב שאול ישראלי למסור שיעור כללי בישיבה. הרב ישראלי היה תלמידו של מרן הראי"ה. הוא היה ידוע כאחד מגדולי תלמידי החכמים בציבור הדתי לאומי, כיהן כרב של כפר הרא"ה, ועבר לירושלים שם כיהן כדיין בבית הדין הגדול וכראש ישיבה בישיבת מרכז הרב.

השיעור ניתן בכל יום חמישי והחל שעה לפני תפילת ערבית. הרב ישראלי היה ידוע כדייקן גדול, ומעולם לא איחר, ובכל זאת קרה שהאריך בסיום השיעור, ותפילת ערבית נדחתה בשל כך.

ביום חמישי, בשבוע השלישי לנתינת השיעור, הרב ישראלי לא סיים את השיעור בשעה המדויקת. קבוצת תלמידים עמדה בחוץ, והמתנה לתפילת ערבית בשעה הקבועה. וכשראו שהרב אינו מסיים את השיעור, נעמדו ב"עזרת נשים" והתפללו ערבית, דבר שהפריע כמובן למהלך שיעורו של הרב ישראלי.

למחרת סיפרו זאת לרצי"ה והרב לא הגיב מייד, אלא המתין לשעת כושר.

במוצאי שבת, לאחר שיחתו הקבועה, פנו אל הרב ושאלוהו מתי לבוא לסליחות? ענה הרב: בישיבת מרכז הרב אין סליחות".

ביזוי בתחילה לא הבנו מה כוונתו, והזכרנו לו שהיום מתחילים באמירת סליחות, אולם תשובתו היתה: "אני יודע, אבל בישיבת מרכז הרב ביזו תלמיד חכם ואין טעם לומר סליחות."

לא הועילו כל השכנועים. הגיעה שעת חצות, כל תלמידי הישיבה ורבניה הגיעו לבית המדרש חוץ מהרב צבי יהודה, אך אף אחד לא העיז להתחיל ללא רשותו. יצאו שליחים לבית הרב כדי לשכנעו לבוא לישיבה. לאחר כחצי שעה הגיע, נכנס למרכז האולם, דפק על הסטנדר ואמר: "כאן לא יאמרו סליחות! כאן ביזו תלמיד חכם!"

לאחר שיחה קצרה על חומרת תלמידי חכמים, פנה הרב אל ציבור התלמידים, ואמר: "כל מי שנמנה על מתפללי תפילת הערבית בעזרת נשים במנין ההוא, יגש לכאן. מי שלא יגש לכאן, הרי מרגע זה הוא גוזל את הישיבה. כל אשר יאכל או כל אשר ישתמש ברכוש הישיבה, גזל הוא בידו."

רועדים מפחד ניגשו שלושה תלמידים, ועמדו ליד הרב. הרב צבי יהודה אמר: "משלושה אין מניין אני ממתין לפחות לעוד שבעה". התלמידים הסבירו, שבמניין ההוא היו אורחים ותלמידים נוספים שכרגע אינם באולם. הרב נרגע מעט, ובטון שקט יותר אמר להם: "דעו לכם שעשיתם מעשה חמור ועליכם לבקש בלב שלם סליחה מהרב ישראלי. ואף על פי שהוא אינו חייב לסלוח על פגיעתו, הרי עליכם להתחנן לפניו, שבכל זאת יסלח לכם."

התלמידים ניגשו מיד לרב ישראלי, ועוד לפני שפצו את פיהם, הקדים ואמר: "אני סולח". או-אז הכריז הרב צבי יהודה "אשרי יושבי ביתך..."

הרב דוד חי הכהן: כל ספר קודש שנטל רבינו לידיו- נישקו. הסביר לנו שנשיקת הספר בתום הלימוד, יש בה גולה לזיכרון.

הוא נזהר להניח ספרים זה על גבי זה לפי חשיבותם, שכן לפי ההלכה, אין מניחים נביאים על גבי תורה, ולא כתובים על גבי נביאים. הרב אף נזהר לא להניח אחרונים על גבי ראשונים, אלא הניח את הראשונים כבכורתם מלמעלה.

עוד בטרם למדתי בישיבה, הייתי מגיע לרב כדי להתייעץ עמו בנושאים שונים. פעם אחת הגעתי לבנין הישיבה הישן השכם בבוקר ובמקום לא היה איש. לאחר זמן מה הגיע הרב צבי יהודה. כיון שהיינו לפני תפילה, לא דיברנו בינינו. שנינו היינו יחידים באולם. לפתע ראיתי את הרב יוצא מן החדר, ולאחר מספר דקות שב עם סולם גבוה וכבד. תמהתי - לשם מה זקוק הרב לסולם? הרב היה אז קרוב לגיל שמונים, וחלש ברגליו. בהיותי צעיר לימים, לא העזתי לשאול ולהציע עזרה, רק עמדתי והתבוננתי. הרב קירב את הסולם למדפי הספרים, והחל לטפס אט אט בשלבי הסולם. כשהגיע לראש הסולם, אחז ביד אחת בסולם ואת ידו השנייה הושיט לספר קודש שהיה מונח באלכסון, יישר אותו, ואז ירד מן הסולם.

עמדתי נפעם למראה עיני, יהודי קשיש, אינו מבקש עזרה מאיש, טורח להביא סולם כבד ומטפס עליו ברגליו החלושות – וכל זאת כדי ליישר ספר קודש המונח באצטבת הספרייה בצורה לא מכובדת...

סיפר **הרב חיים דרוקמן:** נזדמן לי להיווכח פעמים רבות בבקיאותו העצומה של ר' צבי יהודה, שכה טרח להצניעה. היתה תקופה שעזרתי בהכנת דברים של מן הראי"ה לדפוס, למשל כרך ג' של אגרות הראי"ה. הרב צבי יהודה היה מקריא את האגרות, ואני הקלדתי אותן במכונת הכתיבה הישנה. באגרות יש ריבוי של הערות ומקורות, והרצי"ה היה אומר תוך כדי קריאה את המקורות לכל משפט. הוא ממש הפליא אותי; זה שפע אצלו, בלא כל מאמץ וללא כל אמצעי עזר, היה מציין את המקורות - זה בגמרא זו, זה בירושלמי, זה במדרש, זה בזוהר - עם כל הדיוקים.

סיפר **הרב אליעזר מלמד:** לאחר השואה, כשהובאו לבית הספרים הלאומי ספרים שניצלו מבתי המדרשות ובתי הכנסיות שבאירופה, פעמים רבות היו הספרים חסרים את שערי הפתיחה, ונתרו ספרים, אשר הספרנים והמומחים השונים לא הצליחו לפענח את שם הספר ומחברו. היו מביאים את הספרים הללו לרצי"ה, שהיה בקיא באלפי ספרים, וכשרפרף בדפיהם, ידע מזיכרונו לומר מהו הספר ומיהו מחברו.

סיפורה הרבנית רות ולדמן: כשהחלו הדיבורים בארץ על מעמד האישה, העביר הרב סידרת שיעורים על האישה, וביאר שאין תחרות בין נשים לגברים, שכן הגבר והאשה הם שני צדדים של אותו מטבע, ולכן לא שייך כלל לדבר על מעמדות.

יום אחד באתי להתייעץ עם הרב. תלמיד שישב אצלו, פתח את דלת הבית, ואני המתנתי במבואה עד שאוכל להיכנס.

לפתע שמעתי שהרב קורא "רות". הוא רצה, שאשמע דבר מה עליו שוחח עם הבחור. התביישתי להיכנס, היסטתי והשתהית, ושוב קרא לי הרב: "הרבנית רות". התביישתי עוד יותר מהתואר "רבנית", שכן צעירה לימים הייתי, ולא רגילה לתואר כבוד. נכנסתי לחדר מבויישת, והוא קיבלני כדרכו, בכבוד, בחביבות ובמאור פנים.

כשבעלי (הרב אליעזר ולדמן) היה בא להתייעץ עמו בדבר מהלכים שונים, כדוגמת האם לעבור לגור או לעבוד במקום מסוים, היה הרב שואל אותו: "ומה אומרת הרבנית?"... הוא החדיר את ההכרה שבני זוג הם שותפים, ולא שהאחד מנווט והשני צועד בעקבותיו. האיש והאישה צועדים יחדיו, ועל כן חשוב איך האישה מרגישה לגבי הנושא הנדון.

סו הרב חיים שטיינר: כשבא תלמיד להתייעץ עימו, היה מסוגל לשוחח עימו שעות ארוכות. לעיתים היו ממתנים בחוץ רבנים חשובים, או שהגיע זמן השיעור, אך הרב המשיך לשוחח עם התלמיד, מרוכז רק בו, שומע אותו בסבלנות והיה כל כולו שלו. רק כססיים שיחתו עימו, התחיל את השיעור.

והתלמיד כשיצא מלפניו - היה שונה משכנס.

ומוסיפה הרבנית חנה טאו: פעם באתי לשאלו שאלה. השיחה התארכה, דפיקות נשמעו בדלת, אך הרב היה מרוכז כל כולו והאריך בשיחה. חשתי לא בנוח שמעבר למפתן החדר ישנם הממתנים לסיום שיחתנו, אך הרב, כשהיה מרוכז בדבר, היה נתון בו כל כולו. ואמר לי: "כשאני משוחח עם אדם, אני עסוק רק בו, ולבי פנוי מכל דבר אחר."

מספר הרב יגאל שפרן: שלשה אברכים מהישיבה, הרב יששכר גואלמן, הרב אריה שטרן ואנוכי, חשנו בצורך להקים מוסד בו לומדים תנ"ך ואמונה וכל חלקי התורה בצורה מסודרת, כפי שראה הרב זצ"ל בחזונו כשהקים את ישיבת "מרכז הרב". שקלנו הקמת מוסד, אולם לפני כן ביקשנו לשמוע את דעתו של הרב צבי יהודה ולקבל את ברכתו.

כשנכנסנו לחדר סימן הרב בשפתיו "ש... שקט". התבוננו לצדדים -מדוע הרב מסמן שנשתוק הרי בחדר אין איש? הרב סימן לנו שנשב לידו, וכשהתיישבנו על הספה הישנה שלצדו, שוב לחש הרב "ש...".

לא הבנו מה קורה. על השולחן היה מונח סידור "עולת ראי"ה" פתוח, ואז לחש לי הרב "איוה למושב לו". התבוננתי בפליאה - "מיהו שאיוה לשבת? איפה?". שאלתי את הרב בלחש למה התכוון. הרב הצביע על הספר, ושוב אמר בלחש ובחיוך "איוה למושב לו" - "חשבנו שזו הפיסקה שלמדו בשיעור, שהסתיים לפני כן, אולם כשהתבוננו היטב, ראינו שעל הספר נמצא פרפר לילה, שהרצי"ה לא רוצה להבהילו ולצערנו, ולכן לא סגר את הספר.

כך חיכינו בדומיה עד שהפרפר פרש כנפיו ועף, ואז בירך אותנו הרב בחיוך ובשמחה בברכת ברוכים הבאים. שטחנו בפניו את הרעיון, והוא עודדנו והמריצנו לקדמו.

סיפר הרב זלמן מלמד: הרב אהב אותנו מאוד, השפעתו עלינו הייתה עצומה, ואנחנו הערצנו אותו!

יחד עם זאת הוא היה גבוה מאוד מעלינו ברוח, ואף בגיל. כשהגעתי לישיבה, הייתי כבן שבע עשרה והרב מעל לגיל שישים, לכן נוצרה גם תחושת מרחק.

בתקופה הראשונה להיותי בישיבה, היינו בקבוצתנו מספר תלמידים מצומצם. תלמידי הישיבה המבוגרים יותר היו חבורה בפני עצמה, ובתקופה הראשונה לא היה קשר חזק איתם. לא היו לי אז חברים, וחיותי הרגשה חזקה של בדידות.

סיפרתי את תחושותי לרב צבי יהודה, אמרתי לו: "קשה לי להיות כאן, ואני לא יודע מה לעשות. אני אוהב מאוד ללמוד, אוהב את הישיבה, ואוהב את הרב, אך אין לי חברים, ואי אפשר בלי זה."

אמר לי הרב צבי יהודה: "מה הבעיה? אנחנו נהיה חברים. אני אספר לך את שמעיק עלי, אתה תספר לי את שמעיק עליך, ואנחנו נהיה חברים". הרב אמר לי זאת בטבעיות ובחום רב, כך שחרף פער הגילים העצום, הדבר הרגיעני, ומאוד שימח את ליבי.

סח הרב משה ישמח: הגעתי ארצה ללמוד שנה במכון ע"ש הרב זאב גולד, ונשארתי ללמוד בישיבת "מרכז הרב". לקראת חג הפסח שאלתי את הרצי"ה כיצד עלי לנהוג בענין "יום טוב שני של גלויות". הוא לא רצה לענות, והפנה אותי אל רבה של ירושלים, הרב צבי פסח פראנק, באמרו "שאלות בהלכה שואלים את המרא דאתרא, לך ותשאל אותו."

סח הרב יאיר אוריאל: י' היה בן למשפחת אדמו"רים. הוא "נדבק" באהבת הארץ, אך יחד עם זאת עזב את מסורת אבותיו למגינת לב משפחתו. הוא עלה לארץ עם "השומר הצעיר", והתיישב בקיבוץ בצפון הרחוק. לימים מונה כראש השירות החשאי של ההגנה בירושלים, וכמסווה להסתובבותו בלילות ברחובות העיר, הוא חילק עיתונים ובין השאר הפיץ גם את עיתון "הצופה" למנויים.

וכך, מדי יום היה מגיע בארבע לפנות בוקר לביתו של הרב צבי יהודה. הרב היה פותח לו את הדלת, ומקבל את העיתון. כשחזר הדבר על עצמו, לא יכול היה להתאפק ושאל את הרצי"ה: "מדוע אתה קם באמצע הלילה לקבל את העיתון, הרי אני יכול לזרוק אותו דרך החלון". השיב לו הרצי"ה: "אתה טורח ובא אלי בארבע לפנות בוקר להביא לי את העיתון, ואני לא אקום לקראתך!?"

בעקבות הקשר ההדוק שהתהווה ביניהם, חזר י' בתשובה, ושנים אחר כך היה יורד כל בוקר מקיבוץ לעיירה שלומי הסמוכה להתפלל תפילת שחרית.